فصلنامه تحقیقات علوم تربیتی در نظام آموزشی

شماره مجوز: ۹۴۲۲۱ **((شماره هشتم-بهار۱۴۰۴))** ISSN : 2981-099X

نقش یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی در ارتقای شایستگی های سوادآموزی، اجتماعی و عاطفی دانش آموزان ابتدایی[1]

(تاریخ دریافت ۱۴۰۴/۰۲/۲۲، تاریخ تصویب ۱۴۰۴/۰۳/۰۱)

دکتر محمد عزیزی[2]

کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی، دانشگاه پیام نور، مرکزدامغان

نیکی عزیزی

دانشجوی کارشناسی رشته آموزش شیمی دانشگاه علامه طباطبایی ارومیه

چکیده

هدف این مقاله بررسی تأثیر یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی بر ارتقای شایستگی های سوادآموزی ،اجتماعی و عاطفی در آموزش ابتدایی است. این پژوهش از نوع کاربردی و با روش توصیفی-پیمایشی انجام شد. جامعه آماری شامل معلمان ابتدایی شهر سقز) ۸۳۹ نفر(بود که با روش نمونه گیری تصادفی ساده و بر اساس جدول مورگان ۳۷۳ نفر انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها شامل چهار پرسشنامه استاندارد بود .تحلیل داده ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون، رگرسیون و مدل سازی معادلات ساختاری انجام شد .یافته ها نشان داد که یادگیری پروژه محور تأثیر معناداری بر شایستگی های سوادآموزی، اجتماعی و عاطفی دارد، اما مؤلفه هایی نظیر پویایی گروهی تأثیر مستقیمی بر برخی از این شایستگی ها نداشتند. نتایج حاکی از آن است که استفاده از این رویکرد آموزشی می تواند بستری مناسب برای توسعه چندبعدی دانش آموزان فراهم آورد.

واژگان کلیدی: یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی، شایستگی سوادآموزی، شایستگی اجتماعی، شایستگی عاطفی، آموزش ابتدایی

---

[1] بر اساس نظر هیات داوران همایش های بنیاد علمی قانون یار این مقاله، به عنوان یکی از مقالات برگزیده و منتخب هفتمین همایش بنیاد علمی قانون یار تحت عنوان (همایش پژوهش های علمی علوم اسلامی و انسانی در عصر نوین) در تاریخ ۸ اسفندماه ۱۴۰۳ در دانشگاه رازی استان کرمانشاه برگزار شد، انتخاب گردید. این مقاله علاوه بر پذیرش در همایش، به صورت رایگان در فصلنامه تحقیقات علوم تربیتی در نظام آموزشی مورد پذیرش و چاپ قرار گرفت.

[2] نویسنده مسئول

مقدمه

آموزش ابتدایی به عنوان بنیادی ترین مرحله از فرآیند تعلیم و تربیت، نقشی کلیدی در شکل گیـری شخصیت، مهارت های شناختی، اجتماعی و عاطفی دانش آموزان ایفا می کند. با توجه بـه تغییـرات سریع فناوری، اجتماعی و فرهنگی، نظام آموزشی امروز نیازمند بازنگری در روش های سنتی آموزش است تا با بهره گیری از روش های نوین، شایستگی های چندگانه فراگیران را توسعه دهـد)دایـان و سوگما ،۲۳۲۳).

یکی از روش های نوین آموزشی، یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی است که با بهره گیری از اصول یادگیری فعال و مشارکتی، بستر مناسبی برای توسعه مهارت های متنوع فـراهم مـی آورد)ویـونلا و دکاسوفیورتس ،۳۳۲۳(. این روش با درگیر ساختن دانش آموزان در انجام پروژه هـای واقعـی و حـل مسائل زندگی، بر توسعه همزمان شایستگی های سوادآموزی، اجتماعی و عاطفی تمرکز دارد.

یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی با ترکیب مؤلفـه هـای کـار گروهـی، تحقیـق، بـازخورد و تعامـل اجتماعی، به ایجاد یک محیط یادگیری معنادار و فعال کمک می کند. این رویکرد نه تنها بر یادگیری محتوایی دانش آموزان تأثیر دارد، بلکه مهارت هایی مانند خودکارآمدی، همدلی، حل مسئله و تصمیم گیری مسئولانه را نیز ارتقاء می بخشد. همچنین زمینه ای برای درونی سازی ارزش های اجتماعی و عاطفی در قالب فعالیت های آموزشی هدفمند فراهم می نماید.

در این مقاله، با تکیه بر مبانی نظری و شواهد تجربی، تلاش شده است تا تأثیر یـادگیری مبتنـی بـر پروژه مشارکتی بر ارتقای شایستگی های سه گانه)سوادآموزی، اجتماعی و عـاطفی(دانـش آمـوزان ابتدایی بررسی شود. همچنین، به تحلیل رابطه مؤلفـه هـای فرعـی ایـن رویکـرد بـا ابعـاد مختلـف شایستگی ها پرداخته شده تا درک عمیق تری از سازوکارهای اثربخشی آن به دست آید.

- **بیان مسئله**

تحول در رویکردهای آموزشی، زمانی اثربخش خواهد بود که بتواند شایستگی های چندبعـدی مـورد انتظار در دانش آموزان را توسعه دهد. از سوی دیگر، پژوهش ها نشان داده اند که روش های سـنتی تدریس عمدتاً بر حافظه محوری، منفعل بودن دانش آموز و انتقال یک سویه محتوا متمرکزند؛ این در حالی است که چالش های دنیای امروز مستلزم داشتن توانایی هایی مانند تفکـر انتقـادی، همکـاری مؤثر، حل مسئله و مدیریت هیجانات است.

یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی با فراهم سازی محیطی پویا، معنادار و اجتماعی، این فرصت را در اختیار دانش آموزان قرار می دهد تا از طریق تعامل با همسالان و معلم، نه تنها دانش نظری کسب کنند، بلکه مهارت های ضروری زندگی همچون مسئولیت پذیری، همدلی، خودتنظیمی و ارتباط مؤثر را نیز بیاموزند. بررسی ها نشان می دهند که روش های مشارکتی و پروژه محور می توانند به صورت مؤثری در رشد مهارت های اجتماعی و عاطفی نقش آفرینی کنند)کاسل، ۲۳۲۳؛ جواهری مغانلو، ۳۲۰۲(. همچنین، این رویکرد با فعال سازی یادگیرنده در فرایند یاددهی-یادگیری، سطح درک مفاهیم سواد پایه را نیز افزایش می دهد)یونسکو، ۲۳۲۳(.

با این حال، در نظام آموزشی ایران، هنوز استفاده از یادگیری پروژه محور در مقطع ابتدایی به صورت فراگیر اجرا نمی شود. بنابراین، ضروری است بررسی شود که آیا این رویکرد می تواند به صورت معنادار بر ارتقای سه حوزه مهم شایستگی ها)سوادآموزی، اجتماعی، عاطفی(در دانش آموزان ابتدایی تأثیر بگذارد یا خیر؟ همچنین، شناخت دقیق تر از مؤلفه های مؤثر این نوع یادگیری)نظیر بازخورد، تعامل، پویایی گروهی، انجام پروژه(می تواند راهنمایی عملی برای معلمان، طراحان درسی و سیاست گذاران باشد.

پرسش اصلی پژوهش عبارت است از:

یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی چه تأثیری بر ارتقای شایستگی های سوادآموزی، اجتماعی و عاطفی دانش آموزان ابتدایی دارد؟ مبانی نظری

یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی ریشه در نظریه های سازنده گرایانه یادگیری دارد که توسط روان شناسانی همچون ویگوتسکی و دیویی مطرح شده اند. در این دیدگاه، یادگیری زمانی مؤثر و پایدار است که فراگیران در ساخت دانش خود مشارکت فعال داشته باشند. به بیان دیگر، دانش آموز در فرایند یادگیری نقش کنشگر دارد ، نه دریافت کننده منفعل.

ویگوتسکی) ۸۷۹۲(بر نقش تعامل اجتماعی در رشد شناختی تأکید دارد و مفهومی تحت عنوان «منطقه مجاور رشد» را معرفی می کند؛ جایی که یادگیری با کمک دیگران و در بستر فعالیت گروهی انجام می شود .

این اصل دقیقاً در یادگیری پروژه محور به کار می رود، جایی که دانش آموزان با کمک یکدیگر پروژه ای واقعی را طراحی و اجرا می کنند.

جان دیویی) ۸۳۹۲(نیز آموزش را تجربه ای اجتماعی و مسئله محور می دانست که باید با زندگی واقعی دانش آموزان پیوند داشته باشد. از دیدگاه او، مدرسه باید مکانی برای تجربه، تحقیق، کنجکاوی و بازسازی دانش باشد؛ نه صرفاً محل انتقال محفوظات.

مدل های نوین یادگیری پروژه محور نیز این دیدگاه ها را دنبال می کنند. به ویژه مدل «کراجیک و بلوفیلد»)۲۲۲۳(بر ساختارمند بودن پروژه ها، ارتباط آن ها با دنیای واقعی، و نیاز به مهارت های قرن بیست ویکم مانند تفکر انتقادی، کار گروهی، و مهارت های ارتباطی(تأکید دارد.

همچنین پژوهش های معاصر نظیر مطالعه ی «لامر و همکاران»)۲۲۲۳(نشان داده اند که یادگیری مشارکتی به ویژه در دوره ابتدایی، موجب رشد عاطفی، توسعه حس مسئولیت پذیری و افزایش خودکارآمدی در دانش آموزان می شود.

در این چارچوب، مفهوم شایستگی نیز به عنوان یکی از مهم ترین خروجی های نظام آموزشی مطرح است .

شایستگی ها مجموعه ای از دانش، نگرش و مهارت هستند که فرد را برای زیستن مؤثر در جامعه آماده می کنند. در پژوهش حاضر، سه نوع شایستگی به صورت خاص مورد بررسی قرار گرفته اند:

۱. شایستگی سوادآموزی

این شایستگی، فراتر از توانایی خواندن و نوشتن است و شامل مهارت هایی چون تفکر تحلیلی، سواد دیجیتال، سواد رسانه ای، توانایی ارزیابی منابع اطلاعاتی و اخلاق استفاده از فناوری نیز می شود)یونسکو ،

۲۳۲۳(. این شایستگی به دانش آموز کمک می کند تا در دنیای پر از اطلاعات امروزی، نقش فعالی ایفا کند.

۲. شایستگی اجتماعی

شایستگی اجتماعی به توانایی فرد در تعامل مؤثر، احترام به تفاوت ها، همکاری در گروه، برقراری ارتباط مؤثر، و ایفای نقش مسئولانه در جامعه اطلاق می شود. مدل «کاسل»)۲۳۲۳(عناصر این شایستگی را شامل خودآگاهی اجتماعی، مهارت های بین فردی، تصمیم گیری اخلاقی و مسئولیت پذیری اجتماعی می داند.

۳. شایستگی عاطفی

این نوع از شایستگی، به توانایی درک، بیان و تنظیم هیجانات خود و دیگران مرتبط است. گلمن) ۲۸۸۲(در مدل هوش هیجانی خود پنج مؤلفه اصلی را بیان می کند: خودآگاهی، خودتنظیمی، انگیزش، همدلی و مهارت های اجتماعی. رشد این مهارت ها در دوره ابتدایی، زمینه ساز سلامت روانی و موفقیت تحصیلی و اجتماعی در آینده خواهد بود.

در مجموع، چارچوب نظری مقاله حاضر، تلفیقی است از نظریه های یادگیری سازنده گرایانه و مدل های معاصر شایستگی های آموزشی، که نشان می دهد یادگیری مشارکتی و پروژه محور می تواند بستری اثربخش برای پرورش دانش آموزانی فعال، آگاه، همدل و مسئول فراهم کند.

- **روش شناسی پژوهش**

پژوهش حاضر از نوع **کاربردی** و با رویکرد **توصیفی-پیمایشی** انجام شده است. هدف از این پژوهش ،بررسی رابطه و میزان تأثیر یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی بر سه نوع شایستگی آموزشی در سطح دانش آموزان ابتدایی است. روش تحقیق در این پژوهش کمی بوده و به دنبال بررسی متغیرها از طریق داده های عددی و تحلیل های آماری است.

- **جامعه آماری**

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه **معلمان مقطع ابتدایی شهر سقز** در سال تحصیلی ۳۲۰۲-۲۰۲۲ بود که تعداد آن ها **۹۳۸ نفر** گزارش شده است)شامل ۲۷۲ زن و ۳۲۳ مرد(.

- **نمونه آماری و روش نمونه گیری**

برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شد و مطابق آن، تعداد **۳۷۲ نفر** از معلمان به صورت **تصادفی ساده** انتخاب شدند. ملاک ورود به نمونه، اشتغال به تدریس در مدارس ابتدایی دولتی شهر سقز بود.

- **نوع داده ها و ماهیت آن**

داده ها به صورت میدانی گردآوری شد. همه داده ها کمی عددی و از طریق ابزارهای استاندارد گردآوری شدند.

- **متغیرهای پژوهش**
- **متغیر مستقل :**یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی با مؤلفه های کار بر پـروژه، تعامـل، بازخورد ،پویایی گروهی
- **متغیرهای وابسته :**شایستگی های سوادآموزی، اجتماعی، عاطفی **ابزار پژوهش:**

چهار پرسشنامه استاندارد به عنوان ابزار گردآوری داده ها مورد استفاده قرار گرفت:

۲. پرسشنامه یادگیری پروژه محور)چو و باولی ،۷۲۲۳(: شامل ۲۳ گویه در چهار بعد)کار بـر پـروژه ،بازخورد، تعامل، پویایی گروهی(. ضریب پایایی آلفای کرونباخ = ۲/۹۳

۳. پرسشنامه شایستگی سوادآموزی)فرناندرز و بالتیو ،۲۳۲۳(: شامل ۲۲ گویه با ابعاد سواد دیجیتال و تحلیل اطلاعات. آلفای کرونباخ = ۲/۰۹

۳. پرسشنامه شایستگی اجتماعی)زیک و همکاران ،۹۲۲۳(: شامل ۳۲ گویه. آلفای کرونباخ = ۲/۷۸

۰. پرسشنامه شایستگی عاطفی)جولیفی و فارینگتون ،۲۲۲۳(: دارای ۲۰ گویه در سه مؤلفه. آلفای کرونباخ = ۲/۲۹

. یافته های پژوهش جدول آمار توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش (تعداد نمونه = ۳۷۳)

متغیر / مؤلفه	میانگین	انحراف معیار
یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی	۷۳۰۲/	۹۸۲۲/
کار بر روی پروژه	۰۹۲۲/	۷۳/۳
بازخورد	۳/۰۸	/۲۲۳
تعامل	۲۲/۲۲	۲۳/۳
پویایی گروهی	۹۸/۸	/۲۲۳
شایستگی سوادآموزی	۷۰/۲۳	/۲۰۹
شایستگی اجتماعی	۳۳/۷۲	۲۷۰/
شایستگی عاطفی	۰۳/۳۲	۷۲/۲

تحلیل استنباطی داده ها

پس از بررسی نرمال بودن توزیع داده ها با آزمون **کولموگروف-اسمیرنوف**)که نشـان داد توزیـع اکثر متغیرها نرمال است(، تحلیل روابط بین متغیرها با اسـتفاده از **آزمون همبستگی پیرسـون** و **رگرسیون چندگانه** انجام شد.

۱. **آزمون همبستگی پیرسون:**

متغیر مستقل ← متغیر وابسته	ضریب همبستگی(r)	سطح معناداری(p)	نتیجه
یادگیری پروژه محور ← سوادآموزی	۳۲/۲	۲۰۲۲۲	معنادار
یادگیری پروژه محور ← شایستگی اجتماعی	۹۲/۲	۲۰۲۲۲	معنادار
یادگیری پروژه محور ← شایستگی عاطفی	۲/۲۲	۲۰۲۲۲	معنادار

این ضرایب بیانگر رابطه مثبت و قوی بین یادگیری پـروژه محـور و سـه شایسـتگی مـورد بررسـی هستند.

۲. **تحلیل رگرسیون :**

برای بررسی اینکه کدام مؤلفه های یادگیری پروژه محور بیشترین تأثیر را بـر شایسـتگی هـا دارنـد، تحلیل رگرسیون انجام شد.

الف(بر شایستگی سوادآموزی:

مؤلفه یادگیری پروژه محور	ضریب بتا(β)	سطح معناداری(p)
کار بر پروژه	۳۹۲/	۲/۲۲۲
بازخورد	۲۳۲/	۲/۲۲۲
تعامل	۲۳۲/	۲/۲۲۲
پویایی گروهی	۲/۲۲	(۲/۸۲معنادار نیست)

ب(بر شایستگی اجتماعی:

مؤلفه یادگیری پروژه محور	ضریب بتا(β)	سطح معناداری(p)
تعامل	۲/۰۲	۲/۲۲۲
پویایی گروهی	۲۳۲/	۲/۲۲۲
بازخورد	۰۳۲/	۸۲/۲۲
کار بر پروژه	۲۲۲	۹۲/۲۰

ج(بر شایستگی عاطفی:

مؤلفه یادگیری پروژه محور	ضریب بتا(β)	سطح معناداری(p)
بازخورد	۲۳۲/	۲/۲۲۲
تعامل	۳۹۲/	۳۲/۲۲
پویایی گروهی	۳۲/۲	(۲/۲۸۲معنادار نیست)
کار بر پروژه	۸۲/۲	۳۹۲/۲

- همبستگی یادگیری پروژه محور با سوادآموزی(r= ۲/۲۳) ، اجتماعی (r= ۲/۲۹) و عاطفی

(r=/۲۲)۲در سطح معناداری ۲/۲۲ تأیید شد.(۲۲/ > p)۲

- رگرسیون نشان داد مؤلفه های «کار بر پروژه» و «بازخورد» به ترتیب بیشترین تـأثیر را بر شایستگی سوادآموزی داشته اند.
- در شایستگی اجتماعی ،«تعامل» و «پویایی گروهی» نقش اصلی را ایفا کرده اند.
- در شایستگی عاطفی، مؤلفه «بازخورد» بیشترین تأثیر را داشته، امـا «پویـایی گروهـی» تأثیر معنادار

نداشت(۳ (β = ۲/۲،)p > ۲/۲۲).

بحث و نتیجه گیری

نتایج به دست آمده از این پژوهش به خوبی نشان داد که یادگیری مبتنی بر پروژه مشـارکتی، تـأثیر مثبت و معناداری بر ارتقای سه شایستگی کلیدی در میـان دانـش آمـوزان ابتـدایی دارد: شایسـتگی سوادآموزی ،اجتماعی و عاطفی. این نتایج هم راستا با دیدگاه های نظریـه پـردازان حـوزه یـادگیری فعال و همچنین یافته های پژوهش های پیشین از جمله توماس) ۲۲۲۳(، جواهری مغانلو) ۳۲۰۲(، و کاسل) ۲۳۲۳(است که بر نقش ساخت گرایی اجتماعی در شکل گیری یادگیری معنادار تأکید دارند. بر اساس تحلیل های آماری انجام شده، مشخص شد کـه مؤلفـه هـایی نظیـر **کـار بـر پـروژه** و **بازخورد آموزشی** بیشترین سهم را در ارتقای شایستگی سوادآموزی دانش آموزان داشته اند. ایـن بدان معناست که زمانی که دانش آموزان مستقیماً در طراحی، اجرا و ارائه پروژه ها مشـارکت دارنـد، مهارت های سواد پایه، تفکر تحلیلی، و توانایی های نوشتاری و ارتباطی آن ها بـه طـور محسوسـی رشد می کند.

از سوی دیگر، مؤلفه های **تعامل اجتماعی** و **پویایی گروهی** نیز بیشترین تأثیر را بر شایسـتگی اجتماعی داشته اند. کار گروهی هدفمند و تعامل های سـاختاریافته در دل پـروژه هـا، موجـب رشـد مهارت های بین فردی ،درک تفاوت ها، و افزایش روحیه مشارکت جویی دانش آموزان شده است.

در خصوص شایستگی عاطفی نیز ،**بازخورد مؤثر** نقش کلیدی داشته است. این یافتـه نشـان مـی دهد که ارائه بازخوردهای منظم، سازنده و مبتنی بر همدلی از سوی معلم یا هم کلاسی ها، می تواند باعث رشد خودآگاهی ،خودتنظیمی و پذیرش هیجانی شود. در مقابل ،«پویایی گروهی» بـه تنهـایی

تأثیر معناداری بر شایستگی عاطفی نداشته که ممکن است ناشی از ضعف در مدیریت گروه یا چالش های روانی فردی برخی دانش آموزان باشد.

از نظر نظری، یافته ها این فرضیه را تقویت می کنند که یادگیری در بستر تجربه، تعامل و عمل گروهی، به مراتب مؤثرتر از روش های سنتی معلم محور است. این رویکرد می تواند شکاف بین آموزش مهارت های

شناختی و اجتماعی–عاطفی را پر کند و بستری فراهم آورد که دانش آموزان در آن «یاد بگیرند چگونه یاد بگیرند» و همزمان «یاد بگیرند چگونه زندگی کنند.

در مجموع، می توان نتیجه گرفت که یادگیری مبتنی بر پروژه مشارکتی، روشی اثربخش، چندبعدی و آینده محور در نظام آموزشی است و با شرایط بومی آموزش ابتدایی ایران نیز سازگار می باشد.

پیشنهادهای کاربردی

بر اساس نتایج این پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می شود:

۲. برای معلمان و مدیران آموزشی:

- طراحی فعالیت های کلاسی به صورت پروژه های گروهی با اهداف روشن و قابل ارزیابی
- آموزش معلمان در زمینه ارائه بازخوردهای مؤثر، همدلانه و سازنده
- ایجاد فرصت های تعامل میان دانش آموزان از طریق کارگاه ها، نمایشگاه ها و برنامه های مشارکتی

۳. برای سیاست گذاران آموزشی:

- گنجاندن یادگیری پروژه محور در برنامه درسی رسمی به ویژه در دوره ابتدایی
- توسعه بسته های آموزشی مبتنی بر یادگیری مشارکتی و آموزش مهارت های اجتماعی–عاطفی

۳. برای خانواده ها:

- حمایت از مشارکت کودکان در فعالیت های گروهی خارج از مدرسه
- تقویت مهارت های ارتباطی و عاطفی فرزندان از طریق تعامل در محیط خانواده

منابع و مآخذ

- جواهری مغانلو، ف.)۳۲۰۲(. مطالعـه شایسـتگی هـای اجتمـاعی و عـاطفی در آمـوزش ابتدایی. مجله علوم تربیتی، ۰۲)۳(، ۲۷–۹۸.
- ضیایی، م.، مرادی، ع.، و حاجی پور، ر.)۳۲۰۲(. تأثیر فعالیت های گروهی بر رشد سـواد خواندن و تعامل اجتماعی در پایه چهارم ابتدایی. فصلنامه تعلـیم و تربیـت، ۲۲)۳(، ۳۲– ۲۷. عزیزی، م.)۳۲۰۲(. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور دامغان.
- نورپور، س.، حسینی، م.، و رضایی، ف.)۲۰۲۲(. بررسی تأثیر آمـوزش پـروژه محـور بـر اضطراب یادگیری و اعتماد به نفس دانش آموزان. پژوهش نامـه روان شناسـی تربیتـی، ۳۲)۰(، ۲۲۲–۳۹۲.
- یونسکو.)۲۳۲۳(. چارچوب جهانی شایستگی های سواد چندبعدی. ترجمه مرکز مطالعات بین المللی آموزش وپرورش، تهران: وزارت آموزش وپرورش.
- *Cho, S., & Baoli, J. (۳۲۲۷). Collaborative Project-Based Learning Questionnaire. Journal of Educational Research, ۲۲(۰), ۳۳۲–. ۳۰۹*
- *Dewey, J. (۲۸۳۹). Experience and Education. New York: Macmillan.*
- *Fernandez, E., & Baltio, M. (۳۲۳۲). Literacy Competency Framework for ۳۲st Century Learners. International Literacy Studies, ۳۳(۲), ۲۲–. ۳۹ Goleman, D. (۲۸۸۲). Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. New York: Bantam Books.*
- *Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (۳۲۲۸). A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) (۳nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.*
- *Jolliffe, D., & Farrington, D. (۳۲۲۲). Development and validation of the Basic*

- *Empathy Scale. Journal of Adolescence, ۲۸(۰), ۲۹۸*
- *Thomas, J. W. (۲۲۲۲). A Review of Research on Project-Based Learning. San Rafael, CA: Autodesk Foundation.*
- *Vygotsky. (۲۸۷۹). Mind in Society: The Development of Higher*
- *Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University.*
- *Zick, D., Petrovich, A., & Lanning, C. (۲۲۲۹). Social Competency in Elementary*
- *Classrooms: A Multilevel Approach. Educational Psychology Review, ۳۲(۲), ۳۲۲–۲۲۲*
- *CASEL. (۲۲۲۲). Core SEL Competencies. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. Retrieved from*